

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Francisci Tvrriani Societatis Iesv, Aduersùs Magdeburgenses Centuriatores pro Canonibus Apostolorum, & Epistolis Decretalibus Pontificum Apostolicorum, Libri Quinq[ue]

Torres, Francisco de

Coloniae, 1573

VD16 T 1629

Cap. VII. Explanatio loci difficilis epistolae ad Colos. 3. de abstinentia ciborum, & de cultu voluntario, & varijs exemplis eius in scripturis, & de interpretatione ridicula Marlorati in locum ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-29685

Explanatio loci difficilis epistolæ ad Colos. 3. de abstinentia ciborum: & de cultu voluntario, & varijs exemplis eius in scripturis: & de interpretatione ridicula Marlorati in locum epistolæ ad Colos. & quomodo Luterani magistri ex proprietate verborum Pauli, & consequentia eorum coarguantur de falsa sua interpretatione eiusdem loci ad tollendum delectum ciborum tum iustum, tum voluntarium.

Cap. 7.

Col. 3.
Locus Pauli
de cibis in epi-
stola ad Co-
loß. explica-
tus.

Basilius.

Clem. Rom. li-
bro 6. de cõ-
stit. Apost.
Omnia, que
abstinentiam
ciborum cõ-
mendant, com-
plexus est
apost. in epist.
ad Colos.

1. Cor. 6.

ERgò postquàm Apostolus contra Iudaicas ciborum obseruationes de mundis & immundis, quæ cum lege deserant, dixerat: Nemo vos iudicet in cibo, aut potu, & quæ sequuntur: quæ sunt, inquit, umbra futurorum, & contra illorum hæreticorum profanas & aniles fabulas, quas paulò supra explicauimus. item dixerat, Nemo vos seducat, volens in humilitate & religione Angelorum, & quæ sequuntur: quia postea subiunxit, de cibis loquens, quæ sunt omnia in interitum ipso vsu: quod quidem significabat (vt beatus Basilius in comment. Esa. cap. 1. interpretatus est) omnes fructus terræ datos esse, vt consumantur: nè quis falsò existimaret, vt Luterani, improbari hîc ieiunia ac delectus ciborum, qualescunque sint, nec esse vllam legem Dei, aut mandatum de eis, aut doctrinam, præsertim cùm dixisset, quid in mundo decernitis secundum mandata & doctrinas hominum? nè gustaueris, nè tetigeris, (sic enim componenda sunt, quæ erant per hyperbaton collocata) idcirco subiungit: Quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ in religione spontanea & humilitate, in non parcendo corpori, non in honore aliquo, contra saturitatem carnis, non dixit, speciem habentia sapientiæ: sed, rationem: quæ perindè sunt, quasi diceret, Vt insipientia est & impietas, à cibis, qui ad vtendum dati sunt, abstinere superstitiosè propter fabulas & cultum Angelorum, aut Iudaicè propter umbram, quæ iam recessit, adueniente corpore: sic rursus sapientia quidem est, abstinere ad religionem & cultum Dei, ad humiliandam animam in ieiunio, & ad castigandum corpus, non abstinendo inhumanè, vt faciebant Manichæi & alij similes hæretici: nec abstinendo propter honorem cibi, vt qui abstinebant à carne, quod dicerent, habere animalia animam rationis participem, quos Clemens in libro 6. notauit: sed abstinendo contra saturitatem carnis: hoc enim significat $\pi\rho\sigma\epsilon\ \pi\lambda\iota\sigma\mu\omicron\nu\eta\tau\iota\sigma\ \sigma\alpha\rho\kappa\omicron\varsigma$, omnia itaque diuinè complexus est Apostolus, quæ abstinentiam ciborum laudabilem faciunt. Vocauit autem Apostolus hunc cultum Dei per abstinentiam ciborum $\epsilon\theta\lambda\omicron\upsilon\beta\eta\sigma\iota\kappa\iota\alpha\mu$, id est, vt totam vim vocabuli exprimamus, spontaneum cultum siue religionem, quod liceat, si quis velit, hac religione corporali abstinendi à cibis, Deum colere ad humiliandam animam in ieiunio, sicut rursus licet item non abstinere, de cibis enim loquebatur Apostolus, cùm dixit, Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestatem, esca ventri, & venter

escis,

escis. Deus autem & hunc, & has destruet. corpus autem non fornicationi, sed Domino: Dominus autem corpori. Quem locum sic S. Anastasius *Anastasius,* quaestione 64. eius libri, quem *ἐστὶν* inscripsit, interpretatur. Licet, inquit, comedere & bibere; sed ego sub nullius redigar potestatem: id est, non debent cibi & eorum cupiditas mihi imperare. Sed plerique, inquit, dum in illud adspiciunt, quod comedere & bibere Deus concedat, contingit illis non parum incommodi accipere ex satietate ac voluptate ventris, de quibus Apostolus ait, *Esca ventri, & venter escis.* Duo itaque sunt scopi ieiunij & omnis duræ tractationis corporalis, quæ à Græcis *σκληραγωγία* dicitur: vnus, vt non fruente voluptatibus, fruamur futuris: alter, vt humiliato corpore, simul anima humilietur: humiliata autem, Deum orat, & veniam impetrat. Haftenus Anastasius. Cùm igitur licet comedere, aut non comedere, tunc non comedere spontè, quia ita propter vtrunque scopum expediat, *ἡδονοφροσύνη* est, vt Apostolus vocat, id est, ad cultum voluntarium pertinet: *ἐστὶν* genus oblationis & sacrificij. de his enim dicit Tertullianus in libro de cultu mulierum: Quidam ipsam Dei creaturam *Tertullianus de ieiunijs.* sibi interdunt, abstinentes à vino & animalibus exulantes, id est, abstinentes ab esu carnis, quorum fructus, inquit, nulli periculo aut sollicitudini adiacent, sed humilitatem animæ suæ in victis quoque castigatione Deo immolant. Haftenus Tertullianus. Cùm igitur, quanuis liceat aliqui comedere, aliquandò tamen non expediat, vt Apostolus affirmat, *1. Cor. 6.* quomodò sicut licuit sanctis Apostolis Patribus nostris, multa alia in S. Ecclesia Catholica disponere atque ordinare, iuxta prophetiam Dauid, *Psal. 49.* cum de illis ait, *Qui ordinant testamentum eius super sacrificia:* quomodò, inquam, non similiter licuerit illis, quibusdam diebus ieiunia indicere, & prohibere comedere, non quia ex se non liceret comedere, sed quia non expediret? Vt quidem Sancti Apostoli sapienter iudicauerunt non expedire comedere *ἀδιαφόρως*, id est, indifferenter, vt ita dicam, quadraginta diebus, quibus Dominus non comedit, neque bibit, exemplum nobis relinquens ad imitandum, quoad fieri posset, vt sic præparati, & per sanctum ieiunium & orationem humiliati, & ad imitationem vitæ Iesu Christi conformati, dignè & reuerenter mysticum pascha manducaremus. Vnde beatus Chrysostomus in Homilia de ieiunio primi *Chrysosto. de ieiunio Quasdragesima.* Paschæ, Multi, inquit, olim accedebant ad mysteria *ἅπλως καὶ ὡς ἔτυχε*, id est, non præparati, eo præsertim tempore, quo Christus tradidit semetipsum. Quare cùm Patres (Apostolos sanctos dicit, qui fuerunt nostri patres) intelligerent, secùmque reputarent incommodum & detrimentum ex negligenti illo accessu, congregati *ἐτόπισαν*, id est, sanxerunt quadraginta dies ieiunij, precationum, auditionis verbi Dei, ac conuentus ad Ecclesiam, vt his diebus purgati omnes diligenter per preces, per elemosynas, per ieiunium, per vigiliis nocturnas, per lachrymas & confessionem, & per cætera alia, sic pro viribus nostris cum pura conscientia

Tempore ieiunij comedere, nō peccatum est, propter cibū, sed propter inobedientiam legis.

tia accedamus. Haftenus sanctus Chryostomus. Itaque vt reliquo tempore licet comedere, tamen non semper expediat, ita tempore Quadragesimæ propter legem ieiunij, quam nobis sancti Apostoli sanxerunt, non licet, vt iam eo tempore valentibus ieiunare, peccatum sit comedere, non propter sumptionem cibi, sed propter inobedientiam legis, sicut Clemens ait in lib. 3. de constitutione Apostolorum. Viduas nubere post promissionem castitatis, sceleratum esse, non propter coniugium, inquit, sed propter mendacium. Ac pertinet quidem huiusmodi ieiunium lege sancitum, *ἡ θελοθρησκία*, id est, ad religionem: illud verò ieiunium, quod non ex lege, sed ex voluntate suscipitur, pertinet ad *ἡθελοθρησκία*, id est, ad voluntariam, siue spontaneam religionem. Itaque Apostolus ad ieiunium, quod lege Apostolica & diuina iubente, suscipere deberemus, voluit addere spontaneum ieiunium, non iubendo, sed inuitando. Lex enim tardioribus posita est, quàm multi enim sunt, qui non ieiunarent ieiunium Quadragesimæ, aut alia ieiunia indicta, vt Vigiliarum & Quatuor temporum, nisi lex esset? Apostolus verò eos, qui promptiores erant, ad maiora inuitare voluit. Sic Dauid, Voluntariè, inquit, sacrificabo tibi, non enim promittit hîc, sacrificaturum se, cùm lex sacrificare iubebat, minimè: nec enim opus erat id dicere, quod etiam si non diceret, vt facere ei necessè erat, ita facturum esse, certum est. Itaque non dixit, Sacrificabo *νενομισμένως*, siue *ἐν ὁμῶσ*, siue *κατὰ νόμον*, id est, secundum præscriptum legis: sed sacrificabo, inquit, *ἡκονσίως*, hoc est, spontaneè, præter sacrificia in lege mandata, quæ necessaria erant, promittens insuper spontanea, quæ non erant, quale est illud in Leuit. Si voto, inquit, vel spontè quispiam obtulerit, hæc erat *ἡθελοθρησκία*. Similiter, quòd Iacobus frater Domini semper à carne abstinuit, vt Egesippus est author, *ἡθελοθρησκία* erat, id est, spontanea religio. item, quòd Ioannes à pane & carne abstinebat, contentus melle agresti & locustis. Illa quoque erat *ἡθελοθρησκία*, cùm aliquis in veteri quoque lege vouebat sponte sua aliquam carnis suæ castigationem & afflictionem, vt est in Num. cap. 30. Ad hanc etiam spontaneam religionem pertinet, quòd sanctus Epiphanius, describens characterem siue formam Ecclesiæ sui temporis: Qui studio, inquit, virtutis magis dediti sunt, hi *καλῶ προαίρεσι*, id est, honesto proposito voluntatis suæ, semper præterquam die Dominico & Pentecost. ieiunant. Caluinus verò & magistri Luteranorum, non intelligentes hunc locum epistolæ diuini Pauli ad Coloss. neque vim huius verbi, *ἡθελοθρησκίας*, insanè tradiderunt, quòd ad cultum Dei & religionem sine verbo Dei, id est, sine præcepto adhibetur, id omne idololatriam esse. Volunt enim isti, vt nullus iam, sicut Dauid, sacrificet spontaneè: nullus præscribat sibi spontaneè genus cibi aut cubationis, aut asperi indumenti ad affligendam carnem, quòd genus præscribendi sibi, scriptura vocat in Num. *ὀρίσαι ὄρισμόν*. sic enim est apud 70. quòd quidem illi in lege sine vlla umbra, id est, non ad præsignificandum futura, sed ad acquirendum virtutem humilitatis, & ad seruiendum Deo

facere

facere solebant. Quòd verò putant isti, fieri ista à nobis sine verbo Dei, errant vehementer, non distinguentes verbum Dei generale, & speciale. Verbum enim Dei est generale in scriptura de ieiunio, etsi non horum dierum, aut illorum, quod tum Apostolis, tum Ecclesie relictum est ad definiendum ac prescribendum. Item verbum Dei est generale in scriptura de votis reddendis: nemo autem reddit votum, nisi prius fecerit. Quare, qui cultum adhibet Deo, faciendo votum, non sine verbo Dei adhibet: siquidem, qui reddere iussit, facere concessit. qui in alio loco per Prophetam dicit, Vouete, & reddite Deo. Sed prosequamur locum Epistolae ad Coloss. satis enim iam explicata est vis verbi *ἡθελόθρησκείας*, in quo tota voluntarij cultus doctrina Apostolica pedit. sequitur deinceps, In humilitate. ad hoc enim indicitur, & sponte suscipitur ieiunium ad humiliandam scilicet animam suam in ieiunio, sicut scriptura sancta dicit: Et ad non parcendum corpori: declarauit Apostolus, quam humiliationem animae diceret, eam scilicet, quae comparatur & acquiritur non parcendo corpori: non parcitur autem corpori, cum ei subducitur, quod venter appetit. Quia verò quidam haeretici à carne animantium abstinebant, vt supra, auctore Clemente, diximus, quòd dicerent habere illa animam rationis participem, vnde illi non parcebant corpori, abstinendo à carne propter honorem, quem sic abstinendo adhibebant carni, quae (vt ipsi putabant) anima rationis participem praedita esset, & alij Iudaicè à quibusdam cibis tanquam immundis abstinebant, vt abstinendo ab istis, naturam aliorum ciborum mundorum honorarent, idcirco addidit Apostolus, Non in honore aliquo: quòd quidem verbum vel solum satis esse deberet ad intelligendum, probari hinc ab Apostolo genus cultus & abstinentiae voluntariae, pia ac religiosa: siquidem illud alterum genus abstinentiae in honore, tollit quòd ad superstitiosum cultum & abstinentiam superstitiosam pertinet. Sequitur, ad saturitatem carnis, vel (vt vim *πρός* praepositionis hoc loco exprimamus) contra saturitatem carnis. hoc enim significat frequenter, *πρός*, vt sciunt, qui literas Graecas gustarunt, vt hoc loco significat, vt sit iam tota compositio siue constructio recta, sine hyperbato sic, Ad non parcendum corpori contra saturitatem carnis, non in honore aliquo, scilicet carnis. subducta enim saturitate carnis, reprimitur elatio & petulantia carnis, humiliaturque anima ad Dei cultum, cui hoc genus hostiae immolatur. Ridiculum verò est, & inscitiae plenum, quòd Augustinus Marloratus Calvinianus minister, in commentarijs epistolae ad Coloss. explanans hunc locum, ieiunia ad regulam & praescriptum indicta, damnari hinc ab Apostolo dicit, quòd honorem, inquit corpori nullum habeant ad expletionem, hoc est, pro modo necessitatis, quantum carni satis est pro sustentatione & conseruatione corporis: nam expletio, inquit, mediocritatem significat hinc, quae se ad simplicem naturae usum restringit. Hæc ille. Quis vnquam dixit, qui Graecè sciret, *πλησμονή*, id est, expletionem, mediocritatem significare? Deinde, si vitiosum est, non

Num. 30.

Magd. & caeteri magistris Luce. no didicerunt distinguere verbum Dei generale, & speciale.

Psal. 75.

Psal. 34.

Explanatio vñ dicula Marlorati in locum epistolae ad Col.

Ieiuniū indi-
citur sponta-
neo præstans
eius.

significata oīa
verbi Logos,
diligentiſſimè
ſcriptis. ab
Euf. contra
Marcellū ha-
reticū notati.

honorare corpus, subducendo ei piē & religioſè carnem, & interdū vinum ſecundū regulam & præſcriptum perfectè viuendum, profectò Timotheus repræhensione ſuperſtitionis dignus erat potiùs, quàm monitione, vt propter ſtomachum modico vino vteretur. Hæc ergò ſunt, quæ ieiunium ſpontè ſuſceptum commédant, & nobis ſalutare ac Deo gratum efficiunt. Cū verò indicitur, accedit obedientia, quæ eſt adhuc excellentior, & ſacrificio ſpontaneo præſtantior. Qui autem aliter interpretati ſunt, ità vt exiſtimarent, de quibus dixit Apoſtolus, habere illa quidem rationē ſapientiæ, ad illa ſuperiora, quæ ſuperſtitioſè ſiebant, quæ Apoſtolus arguebat, pertinere, hi virtute & conſequentia ipſorum verborum coarguuntur. Dicere enim, Quæ ſunt habentia quidem rationem ſapientiæ, affirmãtis eſt, vt antè dixi, alioquì non dixiſſet, quidem. Item ἔχον λόγον σοφίας, non poteſt ſignificare, habere ſpeciem, id eſt, prætextum, & vt ità dicam, apparentiam ſapientiæ. λόγος enim non ſignificat huiuſmodi apparentiam, quæ Græcè dici ſolet πρόσχημα, φαντασία, δόκιμος ὑπόκρισις. quo verbo vti ſolet Apoſtolus. Notauit ſignificationes huius verbi omnes Eufebius Cæſareenſis, ſcribens aduerſus Marcellum Ancyranum: λέγεται λόγος ὁ ἐγκατάστατος τῇ ψυχῇ λογικῇ, καθ' ὃν διαλέγεται ἡ ψυχὴ. καὶ ὁ διὰ γλώσσης καὶ φωνῆς τι σημαίνων. καὶ ὁ γραφόμενος. καὶ λόγος ὁ ſπερματικὸς, καὶ φυτικὸς, καθ' ὃν δυνάκει τὰ μηδένω φύττα ἐναπόκειται τοῖς ſπέρμασι μέλλοντα ὅσον οὕτως τῆς ἐνεργείας εἰς φῶς προΐναι καὶ ἄλλω λόγος ὁ ἐπισημονικὸς τέχνης τινοῦ, ἢ ἐπιτήμητος καὶ πάντων τῶν τοιῶνδε θεωρημάτων καταληπτικὸς. Interpretemur Latine: Dicitur, inquit, λόγος ratio inſita, qua anima rationis particeps ad ratiocinandū vtitur. Item λόγος eſt oratio, quæ lingua & voce aliquid ſignificat, aut ſcripto. eſt præterea λόγος ratio genitalis ſiue ſeminalis, qua ea, quæ nondū orta ſunt, in ſeminibus inſunt, mox actu in lucem exitura: aliter etiã dicitur λόγος, perceptio & compræhenſio alicuius ſcientiæ vel artis, & omnium eiufmodi theorematum, vt ratio medicinæ, vel architecturæ, vel geometriæ. Deindè addit, explicans aduerſus Marcellum, quomodò Deus eſſet λόγος, id eſt, verbum: Nè exiſtimes, inquit, eſſe hoc verbum, vt illud in anima: neq; quale eſt illud, quod auditur, neq; qualis λόγος in corporalibus ſeminibus: aut ille, qui eſt in theorematibus & cognitioibus: Hi enim (inquit) omnes λόγοι, intelliguntur in ſubiecto: at Deus λόγος, id eſt, verbum, non indiget alio ſubiecto, vt in ipſo ſubſiſtat, ſed potiùs ſecundū ſe eſt viuens & exiſtēs, vt potè Deus. Haçtenùs Eufebius: qui omnes ſignificationes verbi huius enumerauit, vt doceret aliter de Deo dici λόγος, quàm de cæteris omnibus ſignificatis dicatur. Quare ſi aliquid aliud præterea ſignificaret, non iam, quod volebat, docuiſſet. Reſtat ergò, vt omnia ſignificata enumerarit, & nullum prætermiſerit, niſi putamus Caluinum, aut Magdeburgenſes & cæteros Lutheranos, meliùs hoc verbum Græcum, quàm Eufebium, in Græcia natum & eruditiffimum, intellexiſſe. Rectè
igi-

igitur interpres vetus Latinus verit, Quæ sunt quidem rationem sapientia habentia, quæ nemo iam est, si quid rationis & iudicij habeat, qui non videat non coherere cum eo verbo, quod sequitur, in superstitione. quid enim sapientia in superstitione inesse potest, cum semper superstitio in malam partem accipiatur, id est, pro falso cultu Dei? Quare obseruanda est hoc loco interpretatio verbi Græci compositi ἰδωλοθρησκεία, quod proprie religionem significat, vt idem interpres paulò supra rectè verterat θρησκεία, cum dixit, in religione Angelorum. nõ enim voluntas, quam significat altera pars huius verbi compositi ἰδωλοθρησκεία, facit ex religione superstitionem, sed error & ignorantia veræ culturæ. Libenter quàm accuratè & studiosè potui, hunc locum epistolæ ad Colosæ explicauit, quod eum hæretici ad suam & aliorum perditionem peruersè & intelligendo, & interpretando, ex duobus generibus diuini cultûs in nouo etiam testamêto, quorum alterum est νομιμιστικόν, id est, lege præscriptum, alterû ἑκούσιον, id est, spontaneum, illud prius tantum relinquunt: alterum, contra scripturam veterem & nouam, funditus tollunt, quasi ad idololatriam pertineat, vt blasphemè calumniantur, aliquid ex voto aut ex voluntate Deo offerre: cum hoc in vetere quoque testamento non solum non prohiberet DEVS, sed etiam approbaret ac laudaret, vt antè docui, & locos indicaui, ac de his hæc tenus.

Responsio de septem hebdomadibus ieiunij Quadragesimæ, quas in epistola Telesphori Magdeburgenses accusant: & de earum differentia & ratione in ecclesijs Orientis & Occidentis, & qui Patres antiqui de eis meminerint: & de octo hebdomadibus Arianorum. Cap. 8.

Differamus deinceps de septem hebdomadibus plenis, quas Telesphorus Clericis ante pascha à carne ieiunare iubet, quod in epistola Telesphori Magdeburgenses reprehendunt: atque ita reprehendunt, vt propter hoc eam epistolam negare non vereantur. Non enim credunt, quod tam antiquus Pontifex, septimus scilicet post beatum Petrum, à carne septem hebdomadibus ieiunare præciperet: quod inhumanum fortasse visum est istis, & tanti pontificis decreto indignum. Deinde actum esse de Quadragesimæ ieiunio putauerunt, si hanc epistolam negaret, quasi Quadragesimæ ieiunium a Telesphoro primû in hac epistola sancitum esset: at non ita est: quod ipse etiam Telesphorus satis apertè significat, cum statuit, vt Clerici septem hebdomadas plenas ante pascha à carne ieiunent: quia sicut discreta, inquit, debet esse vita Clericorum à Laicorum conuersatione, ita & in ieiunio debet fieri discretio. Erat igitur statutum ieiuniû, quod ex æquo Laici & Clerici communiter ieiunabant septem hebdomadibus nõ plenis. incipiebant enim à quarta feria, vt hodiè incipimus. Pontifici autè visum est æquû, statuere ac suadere, vt Clericorum ieiunium paulò maius esset, propter eorum gradû excellentiorè, id est, vt inciperet biduo antè, id est, à

*Quadrages.
ieiunium an-
te Telesphorū
fuit.*